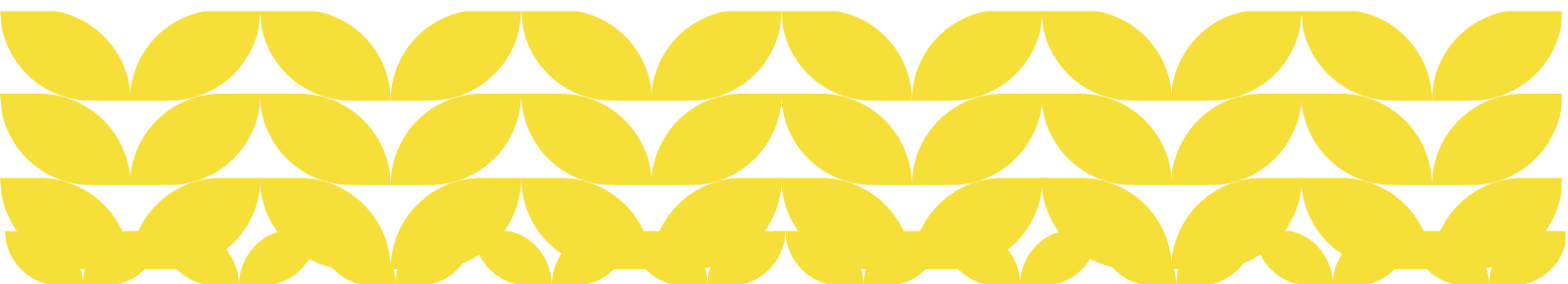

Vastine arviointikertomukseen 2021

Opetus- ja kasvatustalautakunta 13.9.2022

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue

Tarkastuslautakunta on tutustunut koulutuksen järjestäjien (peruskoulu ja lukio) ja varhaiskasvatuksen toimintakertomuksiin sekä viranhaltijoiden esityksiin. Lisäksi on tarkasteltu henkilöstölle sekä asiakkaille tehtyjä henkilöstö-, asiakastyytyväisyys- ja tyhykyselyjä.

Kuva Päivi Christensen, Järvenpään lukio elokuussa 2021

Varhaiskasvatus:

Järvenpään varhaiskasvatuksessa on kehitetty pedagogista toimintaa ja oppimisympäristöjä monipuolisten oppimiskokonaisuuksien, lasten vahvuuksien ja tavoitteellisten perustoimintojen näkökulmasta.

Lisäksi toimintasuunnitelmien yhteydessä laadittiin erilliset nykytilan kuvaukset ja toimenpiteet koskien kiusaamisen ehkäisyä ja puuttumisen suunnitelmaa sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa.

Pandemian alkuvaiheessa koteihin oltiin aktiivisesti yhteydessä, mutta kun varhaiskasvatus lähti pyörimään normaalisti, myös yhteydenpitokäytännöt palasivat ennalleen. Pandemia on vaikuttanut yhteisten tilaisuuksien ja kohtaamisten järjestämiseen. Perheilloja, juhlia ja vanhempainiltoja ei järjestetty. Etäyhteyksiä on hyödynnetty varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa, mutta suuremmissa kokoontumisissa ne eivät ole osoittautuneet toimiviksi.

Varhaiskasvatuksen vakinaisen henkilöstön vaihtuvuus on pienentynyt edellisestä vuodesta lähes kolme prosenttiyksikköä, kohdentuen tasaisesti eläköitymiseen ja muuhun vaihtuvuuteen. Määräaikaisten sijaisten vaihtuvuus on puolestaan hieman lisääntynyt, mutta päättäneiden työsuhteiden määrä kokonaisuutena on kuitenkin kasvanut edellisestä vuodesta vain 12:lla. Kiire on ollut arkipäivää varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Kiireen vähentäminen on varhaiskasvatuksen toimialalla tärkeää pystyä vähentämään. Henkilöstölle tehty tyhy-kysely osoittaa, että siinä on parannettavaa.

Järvenpään varhaiskasvatuksen lastenhoitajista päteviä vuonna 2021 oli 99 %. Varhaiskasvatuksen opettajien osalta tilanne on ollut jo useamman vuoden heikompi, ja varhaiskasvatuksen opettajiksi on jouduttu palkkaamaan myös varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuusehdot täyttämättömiä henkilöitä, useimmiten he ovat kuitenkin kelpoisia varhaiskasvatuksen lastenhoitajia. Varhaiskasvatuksen opettajista kelpoisia vuonna 2021 oli 92 %. Avustajien tehtäviin varhaiskasvatuksessa ei ole kelpoisuusvaatimuksia,

mutta avustajien tehtäviä on ollut jonkin verran haasteellista saada täytettyä heti tarpeen ilmetessä pysyvällä työntekijällä. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajia on pyritty myös vakinaistamaan kesken kauden mahdollisuuksien mukaan.

Hankkeen myötä vähennettiin pitkiä sairauspoissaoloja. Henkilöstöä sitoutettiin esimerkiksi tukemalla rahallisesti ja ajallisesti henkilöstön omaehtoista kouluttautumista, mahdollistamalla työnkiertoa ja panostamalla laadukkaisiin koulutuksiin. On pyritty siihen, ettei kasvatushenkilöstöä kuormiteta turhilla lomakkeilla tai raportoinneilla. Taloudelliset haasteet ja sopeutusvaatimukset näkyvät ikävä kyllä negatiivisena tekijänä henkilöstön työhyvinvoinnissa ja erityisesti vaikeasti saatavilla olevan taitavan ja koulutetun henkilöstön pysyvyydessä.

Varhaiskasvatuksen henkilöstölle tehdyssä kyselyssä matalimman tuloksen on saanut yhteistyö yksiköiden välillä omassa yhteisössä 3,8/ 5 ja perusopetuksessa 3,4/ 5.

Suositus: Yhteistyö yksiköiden välillä ja johtamisen kehittäminen nähdään osa-alueina, joita tulisi edelleen kehittää mm. luomalla säännöllisiä ja yhteisiä toimintatapoja perusopetuksen ja varhaiskasvatusyksiköihin ja tiimeihin.

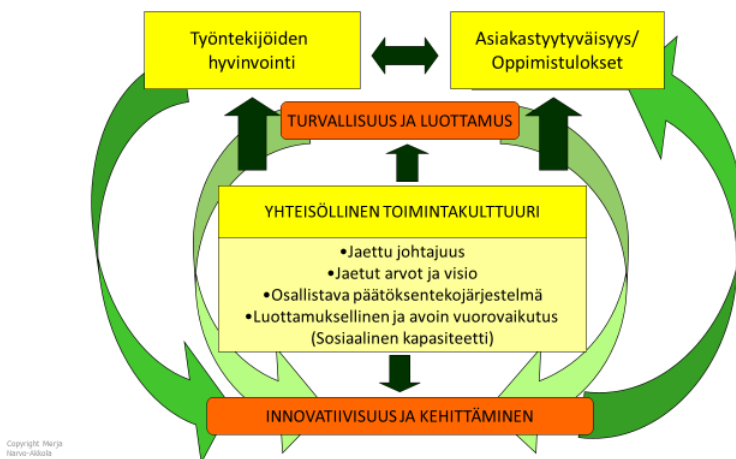
Suositus: Yhteistyöhön eri yksiköiden kesken tarkastuslautakunta kannustaa hyödyntämään esihenkilöiden saamaa valmentavan johtamiskoulutuksen oppeja sekä työkirjaa yksiköiden väliseen sekä yksiköiden sisäiseen yhteistyöhön ja johtamiseen.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kommentti

Kommentti

Vuonna 2021 opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen hallintoa ja toimintatapoja uudistettiin erityisesti prosessien ja johtamisen osalta. Hallintoa muokattiin matriisimaiseksi tukiorganisaatioksi, joka tuottaa palveluja päiväkodeille ja kouluille mahdollistaen palveluiden kehittämisen ja tuottamisen yksiköissä. Alla olevasta kuvasta ilmenee perusteet ja tavoitteet valmentavan/jaetun johtamisen ja yhteisöllisen toimintakulttuurin (yhteisöohjautuvuus) kehittämiseksi.

Teoriatausta yhteisölliselle toimintakulttuurille

Johtamisen kehittämisestä vastaa palvelualueen johtoryhmät. Kaksi kertaa vuodessa järjestetään päivän kestävä ns. Johdon foorumi, johon osallistuu päiväkotien johtajat, rehtorit ja palvelualueen hallinto. Johdon foorumeissa käsitellään yhdessä johtamiseen liittyviä toimintatapoja tavoitteena laadukas ja yhtenäinen johtaminen palvelualueella. Lukuvuonna 2021-2022 johdon foorumeissa käsiteltiin palvelualueen toimintaympäristön muutosta opetuksessa ja kasvatuksessa, strategiaprosessia ja sen jalkauttamista

yksiköihin sekä valmentavaa johtamista. Syksyllä 2022 järjestettävässä johdon foorumissa suunnitellamme hyväksytyin strategian toteuttamista toimintayksiköissä sekä käsittelemme emotionaalisesti kuormittavien työtilanteiden käsittelyä ja hallintaa johtamistyössä.

Palvelualueella aloitti toimintansa neljä strategiatiimiä, joiden tavoitteena on kehittää keskitetysti palvelualueen tärkeitä toimintoja. Strategiatiimejä johtaa hallinnon johtavat asiantuntijat, päälliköt ja johtajat. Jokaisessa tiimissä on lisäksi hallinnon asiantuntijoita kaupungin eri toiminnoista ja avoimella haulla mukaan ilmoittautuneita rehtoreita ja päiväkodin johtajia. Tiimit ovat 1. Oppimisen ja kasvun tuen tiimi, joka vastaa tuen kehittämistä oikea-aikaisesti ja tuen osaamisen kehittämistä, 2.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tiimi, joka vastaa toiminnallisten suunnitteluohjeiden laatimisesta päiväkodeille ja kouluille sekä oppimisympäristöjen kehittämistä toimiviksi ja tilatehokkaasti Järvenpäässä sekä tilojen yhteiskäytön kehittämistä, 3. Tiedolla johtamisen ja digioppimisen tiimi, joka vastaa palvelualueella käytettävien järjestelmien käytöstä, lasten ja oppilaiden tvt-suunnitelmasta sekä digioppimisympäristön kehittämistä ja 4. Vakan ja opetuksen taloustiimit, jotka kehittävät asiakkuusalueensa talousosaamista, kustannustehokasta toimintaa laadusta tinkimättä ja resurssien jakoa.

Sekä perusopetuksen että varhaiskasvatuksen yksiköissä kehitetään tiimien osaamista, rakenteita ja toimintatapoja yhteisöohjautuvuuden hengessä. Palvelualueella on osallistuttu runsaasti valmentavan johtajuuden ym. johtamiskoulutuksiin ja yhdessä on pohdittu opittujen asioiden käytäntöön viemistä.

Työkirja on ahkerassa käytössä ja varhaiskasvatus sai mittavan rahoituksen (160 000€) Opetus- ja kulttuuriministeriöltä päiväkotien yhteisöohjautuvan toiminta- ja johtamismallin kehittämiseen.

Hankkeeseen liittyy myös tutkimushanke, jossa on mukana myös muita oppilaitoksia ja instituutioita Suomesta. Hanke perustuu Järvenpään aiemmalle työlle valmentavan johtamisen ja itse/yhteisöohjautuvuuden hankkeelle, jossa Palvelualueelta oli mukana Järvenpään yhteiskoulu. Uuden hankkeen tavoitteena on kehittää yhteisöohjautuvuuden toimintamalleja, joita voidaan käyttää kaikissa palvelualueen yksiköissä ja laajemminkin Järvenpäässä.

Perusopetus:

Pandemian aikana opettajien lisäksi koulunkäynninohjaajat olivat tiiviisti yhteydessä lapsiin ja huoltajiin. Lasten ja nuorten tukemiseksi myös opiskeluhuollon tuki oli helposti saavutettavissa esimerkiksi etäyhteyksin.

Uusi opiskeluhuollon pohja tuotiin helpommin täytettäväksi oppilashallintojärjestelmään syksyllä 2021. Tällä vahvistettiin yhteisiä käytänteitä, tavoitteita, arviointia ja seuranta opiskeluhuollossa.

Oppilashuoltopalvelujen käynnit kasvoivat ja oli yhteensä 7513 (6872 vuonna 2020). Korona ja 1–16-vuotiaiden lasten määrän lisääntyminen ovat varmasti taustalla.

Tällä hetkellä ryhmäkoot eri luokka-asteilla ovat sopivat.

Suositus: Toiminnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota resurssien riittävyyteen ja yhteistyöhön opiskeluhuollon, eri hankkeiden toimijoiden, nuorisotyön, liikuntapalveluiden ja muiden toimijoiden kanssa.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kommentti

Kommentti

Toimimme suosituksen mukaisesti ja olemme huolissamme resurssien riittävyydestä palvelutarpeen kasvun ja oppilashuollollisen vajeen vuoksi.

Järvenpään perusopetuksen kiusaamisen vastainen toimintamalli on selkeä ja osana sitä toteutetaan Aseman lasten K-0 toimintamallia. Myös poissaoloihin on kiinnitetty erityistä huomiota ja saatu hankkeiden kautta resurssitukea toimintaan. Ankkuritoiminnassa on käsitelty myös rikoksiin ja sosiaalihuoltoon liittyviä asioita ja samalla Ankkuritoiminta on osana ennaltaehkäisevää työtä.

Kouluterveyskyselyissä Järvenpään 4. ja 5. luokkalaiset kokivat olevansa koulukiusattuna vähintään kerran viikossa lähes 10 % kaikista kyselyyn osallistuneista lapsista, kun koko maan luku on 7,9 %.

Suositus: Nämä osa-alueet nähdään tärkeinä eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvointia ylläpitävänä toimintana ja syrjäytymistä ehkäisevänä toimintana ja on syytä kiinnittää huomiota toimintojen jatkuvuuteen sekä toimivuuteen. Kiusaamisen vastaisia menetelmiä arvioidaan ensimmäistä kertaa valtakunnallisesti ja selvitys on tulossa julki elokuussa 2022. Tarkastuslautakunta ehdottaa opetustointa ottamaan huomioon sieltä saatuja tuloksia ja arvioimaan sekä kehittämään Järvenpään koulujen kiusaamisen vastaista toimintaa saatujen havaintojen perusteella.

<https://karvi.fi/2021/10/05/kiusaamisen-vastaisia-menetelmia-arvioidaan-nyt-ensimmaista-kertaa/>

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kommentti

Kommentti

Asia on vakava ja kiusaamisen tulee puuttua aktiivisesti. Otamme huomioon kiusaamisen vastaisia menetelmiä arvioivan selvityksen ja kehitämme kiusaamisen ehkäisyä edelleen.

Kodin ja koulun yhteistyössä on onnistuttu huoltajien arvion mukaan hyvin, vaikkakin **osallisuutta** toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä voidaan vielä vahvistaa.

Suositus: Huoltajien osallisuuden vahvistamista ja yhteistyötä huoltajien kanssa on tärkeää vahvistaa pitkän pandemia-ajan jälkeen lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisen edistämiseksi.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kommentti

Kommentti

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen pandemian jälkeen on yksi palvelualueen painopistealueita tulevina vuosina. Tätä työtä tehdään verkostojen, eri alan ammattilaisten ja erityisesti huoltajien ja lasten/nuorten kanssa.

Lukio

Lukionmäärälliset tavoitteet toteutuivat pääosin suunnitelmien mukaan. Koronapandemia heijastui lukion toimintaan. Koko koulun yhteisölliset tilaisuudet pystytiin pääosin toteuttamaan vain etätahtumina. Toinen merkittävä muutos oli, että lukion toimintakulttuuriin kuuluvien kansainvälisten projektien kaikki ulkomaan opintomatkat peruuntuivat.

Lukion tutkinto-opiskelijoiden kokonaismäärä oli suunnitellulla tasolla. Syksyn tilastopäivänä tutkinto-opiskelijoiden määrä oli 25 opiskelijaa enemmän kuin edellisyyksynä. Lukion keskimääräisen opiskelijamäärän kasvattaminen on ollut tavoitteena, jotta oppilaitoksen toiminta olisi mahdollisimman kustannustehokasta ja tässä on onnistuttu. Opettajia koronan lisäksi on varmasti rasittanut syksyn 2021 alusta voimaan astunut uusi opetussuunnitelma.

Suositus: Lukion opiskelijahuolto on saanut hyvää palautetta. Kuitenkin opiskelijoilla on ollut henkisesti vaikeaa aikaa pandemian vuoksi ja lukio-opetuksen opetussuunnitelma ollut muutoksessa. Nuoret tarvitsevat erityistä matalankynnyksen tukea, kannustusta ja ohjausta.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kommentti

Kommentti

Yhdymme tarkastuslautakunnan suositukseen

Opetus- ja kasvatus ylitti talousarvion noin 1,9 miljoonalla eurolla. Tilinpäätöksen mukaan ylityksen syynä ovat koronaan liittyvät lisäkulut sekä oppivelvollisuuden pidentämiseen ja varhaiskasvatuksen maksuihin liittyvät lakimuutokset.

Huomio: Toiminnan laadukkaalle toteuttamiselle ja lakisääteisen palvelun tuottamiselle, oppimis- ja hyvinvointivajeen taklaamiselle tarkastuslautakunta näkee suurena riskinä mahdolliset talouden sopeuttamisvaatimukset. Korona on aiheuttanut oppimisen ja sosiaalisten taitojen vajetta, joka näkyy jo nyt lapsissa ja nuorissa.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kommentti

Kommentti

Jaamme tarkastuslautakunnan huolen talouden sopeuttamisvaatimuksista palvelutarpeen kasvaessa ja hyvinvointivajeeseen vastaamisessa. Järvenpään lapsi ja oppilasmäärät kasvavat sekä tuen ja oppilashuollon tarve lisääntyy. Keinoja talouden sopeuttamisvaatimusten täyttämiseen on johtamisen ja prosessien kehittäminen, opetuksen ryhmäkokojen kasvattaminen sekä varhaiskasvatuksen aikuis-lapsisuhteen minimoiminen (täyttöastetta kasvattamalla). Ammattitaitosta henkilöstöä on tällä hetkellä vaikea rekrytoida ja saada pysymään kunnassa naapurikuntien tarjotessa pienemmät ryhmät ja erilaisia rekrytointilisiä.